

5. POGLAVJE: PARTICIPACIJA

5.1 Splošno ozadje

Glavni pojmi

V Sloveniji ni nobene posebne opredelitve participacije mladih. »Mladi« so opredeljeni kot posamezniki, stari od 15 do 29 let, vsi ukrepi in programi, povezani z udeležbo mladih, pa so zasnovani za to starostno skupino.

Institucije predstavniške demokracije

Ustavna struktura

Republika Slovenija je parlamentarna demokracija – ustavna republika s centralizirano obliko vlade.

Vodja države

Državo vodi predsednik republike, ki je neposredno izvoljen in ima predstavniško funkcijo.

Zakonodajni organ

Slovenija ima dvodomen parlament, ki ga sestavljata [Državni zbor](#) (spodnji dom) in [Državni svet](#) (zgornji dom). [Državni zbor](#) ima 90 poslancev in služi kot glavni zakonodajni zbor, medtem ko ima [Državni svet](#) 40 članov, ki predstavljajo socialne, gospodarske, strokovne in lokalne interese ter ima manjše zakonodajne pristojnosti.

Izvršni organ

Izvršni organ države je [Vlada](#), ki jo vodi predsednik vlade z ekipo ministrov. Predsednika vlade in ministre izvoli Državni zbor, kateremu predsednik vlade in ministri tudi odgovarjajo.

Občine

Slovenija nima regij. Na lokalni ravni je [212 občin](#), vsaka pa ima neposredno izvoljenega župana kot izvršilno vejo in neposredno izvoljen občinski svet kot zakonodajno vejo lokalne uprave.

Glavna pravna načela v zvezi z volitvami

Volitve v Sloveniji temeljijo na prosti splošni volilni pravici s tajnim glasovanjem. Pravica glasovanja za kandidata (aktivna pravica) in pravica do kandidiranja (pasivna pravica) sta neobvezni. Volivci imajo na razpolago različne oblike glasovanja: splošno glasovanje (na voliščih), zgodnje glasovanje (na posebnih voliščih), glasovanje prek pošte (za volivce v oskrbi v posebnih ustanovah, bolnišnicah ali kazenskih zavodih), glasovanje izven okrožja stalnega prebivališča, običajno glasovanje na domu za volivce, ki ne morejo obiskati volišč, in glasovanje iz tujine.

5.2 Udeležba mladih v predstavniški demokraciji

Mladi kot volivci

Starostna meja

Starostna meja za pridobitev volilne pravice v [vseh volitvah](#) (evropskih, državnih, lokalnih in predsedniških) in referendumih je 18 let.

Neposredni načrti za znižanje starostne meje za pridobitev volilne pravice

Trenutno ni nobenih neposrednih načrtov za znižanje starostne meje za pridobitev volilne pravice.

Posebne določbe

V volilni zakonodaji/pravilih ni posebnih določb za mlade. Cilj nobene zakonodaje ni olajšati glasovanje pri določenih skupinah mladih.

Stopnja udeležbe

Ni podatkov o volilni udeležbi mladih, saj državna volilna komisija ne beleži podatkov o volilni udeležbi mladih.

Po podatkih raziskave [World Values Survey Wave 6: 2010–2014](#) 36,8 % posameznikov, mlajših od 29 let, vedno glasuje v državnih volitvah, medtem ko jih 33,3 % vedno glasuje v lokalnih volitvah.

Mladi kot politični predstavniki

Člani političnih strank

Mladi lahko postanejo člani podmladka političnih strank pri starosti 15 let. Kot je navedeno v [Zakonu o političnih strankah](#), lahko mladoletnik postane član politične stranke s pisnim dovoljenjem svojega zakonitega zastopnika.

Kandidiranje

Starostna meja za kandidiranje v Sloveniji je 18 let. Za mlade kandidate ni na nobeni ravni kvot ali rezerviranih mest, obenem pa tudi ni nobenih določb, ki bi mladim olajšale kandidiranje za politične funkcije.

Izvoljeni predstavniki

Povprečna starost izvoljenih predstavnikov v trenutnem mandatu Državnega zbora je 48 let. Delež mladih poslancev v Državnem zboru je bil 1. 12. 2016 4,44 % (štirje poslanci od 90). Nobena funkcija znotraj reprezentativne skupščine ni izrecno rezervirana za mlade.

5.3 Organi za zastopanje mladih

Parlament mladih

V Sloveniji ni parlamenta mladih. Obstaja [Otroški parlament](#), organ, ki vključuje predstavništvo otrok (predvsem osnovnošolcev).

Mladinski sveti in/ali mladinski svetovalni odbori

Mladinski svet Slovenije

Sestava

Pravni okviri najvišje ravni, ki vzpostavljajo mladinske svete in druge mladinske organizacije v Sloveniji, sta [Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#) in [Zakon o mladinskih svetih](#). Oba zakona [Mladinski svet Slovenije](#) opredelujeta kot prostovoljno združenje nacionalnih mladinskih organizacij, ki ima status organizacije v javnem interesu v mladinskem sektorju. Poleg mladinskega sveta na nacionalni ravni so predvideni tudi mladinski sveti na lokalni ravni, vendar so bili vzpostavljeni le v nekaj lokalnih okoljih. Mladinski sveti niso del temeljnih institucij države, kot je omenjeno v ustavi.

Sestava

Mladinski svet Slovenije ima [12 polnopravnih članic in dve pridruženi članici](#) (2. 11. 2016). Odgovarja svojim članicam, sestavljajo pa ga skupščina, nadzorni svet in svet. Skupščino sestavljata po dva predstavnika vsake od 12 polnopravnih članic in predsednik Mladinskega sveta Slovenije. Skupščina se sestane najmanj dvakrat na leto. Volitve za nadzorni svet in svet se izvajajo vsake dve leti. Posameznik ima lahko do tri zaporedne mandate, na dan volitev pa ne sme biti starejši od 33 let. Nadzorni svet se sestane najmanj enkrat na leto. Kandidate za funkcijo lahko predlagajo članice, postopek izbire pa je v celoti v domeni članic. Kandidature za članstvo v odboru vključujejo pisno podporo kandidature s strani najmanj štirih članic poleg članice, ki kandidata predlaga. Volitve potekajo prek tajnega glasovanja. Javni ukrepi za spodbujanje večje vključenosti ali raznolikosti ne obstajajo.

Vloge in odgovornosti

Mladinski svet Slovenije zastopa interese mladih in spodbuja udeležbo mladih pri pripravi politik, ki imajo bistven vpliv na njihovo življenje in delo. V ožjem pomenu si prizadeva izboljšati razmere mladih kot posebne družbene skupine. Spodbuja razvoj prostovoljnega organiziranja mladih in želi krepiti dejavnost mladinskih organizacij, ne glede na njihove različne interese ter ideološko ali politično orientacijo. Mladinski svet Slovenije spodbuja razvoj mladinskih organizacij kot instrument aktivne udeležbe mladih v javnem življenju na vseh ravneh.

Pristojnosti Mladinskega sveta Slovenije so:

- ustvarjanje mladinskih politik,
- zastopanje mladih,
- sodelovanje z vladnimi ustanovami,
- mednarodno sodelovanje,
- priprava različnih usposabljanj in izobraževalnih materialov,
- spodbujanje prostovoljstva,
- sodelovanje z akademskim svetom,
- zagotavljanje informacij,
- koordiniranje mladinskih svetov,
- zakonske dejavnosti in druge dejavnosti za članice,
- izvajanje različnih projektov.

Vloga Mladinskega sveta Slovenije pri pripravi politik je naslednja:

- Mladinski svet Slovenije je v skladu z Zakonom o mladinskih svetih in Zakonom o javnem interesu v mladinskem sektorju vključen v civilni dialog,
- sodelovanje v okviru Mladinskega sveta Slovenije,
- posamezno sodelovanje z ministrstvi.

Financiranje

Mladinski svet Slovenije se financira iz javnih sredstev. Njegova sredstva se pridobivajo tudi iz članarine in drugih prispevkov članic, državnega proračuna in proračunov lokalnih skupnosti, premoženjskih pravic in donacij ter drugih virov. Glavni financerji so Urad Republike Slovenije za mladino, Nacionalna agencija programa Erasmus+: Mladi v akciji in Evropska mladinska fundacija. Pri uporabi sredstev Mladinski svet Slovenije odgovarja Uradu Republike Slovenije za mladino.

Svet Vlade Republike Slovenije za mladino

Sestava

Slovenska vlada je leta 2009 ustanovila [Svet Vlade RS za mladino](#). Svet ni ena od temeljnih institucij države, omenjenih v ustavi.

Urad za mladino izvaja strokovna, organizacijska in administrativna opravila za Svet.

Nekatere občine imajo poseben organ (npr. odbor, komisijo) za mlade, kjer so mladi vključeni in lahko sodelujejo. Ti organi povezujejo lokalne mladinske organizacije in predstavljajo osnovno strukturo za udeležbo mladih v javnih zadevah na lokalni ravni.

Sestava

Svet sestavljajo predstavniki mladinskih organizacij in različna ministrstva v enakovredni sestavi. Svet vodi minister za šolstvo, znanost in šport.

Svet ima predsednika in 19 članov, ki so imenovani po načelu dvostranske sestave (ravnovesje med vlado in mladinskim sektorjem).

Predstavniki mladinskih organizacij in združenje:

- trije predstavniki nacionalnih mladinskih organizacij,
- en predstavnik Mladinskega sveta Slovenije,
- en predstavnik lokalnih mladinskih svetov,
- en predstavnik Študentske organizacije Slovenije,
- en predstavnik Dijaške organizacije Slovenije,
- en predstavnik mladinskih organizacij v reprezentativnih sindikatih,
- en predstavnik mladinskih centrov,
- en predstavnik drugih nevladnih organizacij, aktivnih na področju mladih.

Predstavniki vlade:

- minister za šolstvo, znanost in šport kot predsednik,
- en predstavnik Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- en predstavnik Ministrstva za kulturo,
- en predstavnik Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- en predstavnik Ministrstva za javno upravo,
- en predstavnik Ministrstva za zdravje,
- en predstavnik Ministrstva za okolje in prostor,
- en predstavnik kabineta predsednika vlade,
- en predstavnik Službe vlade za razvoj in evropske kohezijske politike,
- en predstavnik Urada Republike Slovenije za mladino.

Svet se sestane vsaj enkrat na četrtletje.

Vloge in odgovornosti

Delo Sveta ureja [Poslovník Sveta Vlade RS za mladino](#). Svet je posvetovalni organ, ki predlaga ukrepe in spremlja upoštevanje interesov mladih v različnih javnih politikah na nacionalni ravni. Svet daje vladi in odgovornim ministrstvom spodbude in predloge za urejanje zadev mladih, še posebej pa spodbuja udeležbo mladih v teh postopkih.

Za Svet Vlade Republike Slovenije za mladino se predvideva, da izvaja spodaj navedene naloge (glej 8. člen [Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju](#)):

- spremljanje, določanje in ocenjevanje razmer mladih v družbi,
- spremljanje in ocenjevanje obravnave predlogov za mlade, ki se nanašajo na družbene spremembe,
- predlaganje ukrepov v mladinskem sektorju in spremljanje izvajanja interesov mladih v drugih politikah na nacionalni ravni,
- preučevanje predlogov zakonov in drugih uredb ter ukrepov vlade v zvezi s področjem mladih, mladinskimi politikami in življenjem mladih na splošno ter podajanje mnenja o predlogih zakonov,
- obravnava trenutnih vprašanj, povezanih z mladimi, in podajanje mnenja o pristojnosti ustanov glede teh vprašanj,
- podajanje pobud in predlogov za določene težave mladih,
- podajanje predlogov in priporočil v zvezi s financiranjem mladinskih dejavnosti,
- preučevanje trendov programiranja in finančnega načrtovanja za mladinske organizacije in druge organizacije, ki delujejo v mladinskem sektorju,

- podajanje predlogov, spodbud in priporočil vladi in pristojnim ministrstvom za izvajanje zavezanosti h krepitvi mladinskega področja, še posebej sektorskih javnih politik,
- spodbujanje udeležbe mladih v različnih svetovalnih organih in organih odločanja na državni in lokalni ravni.

Dejavnosti Sveta se financirajo iz proračuna Urada Republike Slovenije za mladino.

Zveze visokošolskih študentov

Študentska organizacija Slovenije

Sestava

Znotraj [Študentske organizacije Slovenije](#) delujejo različne članske organizacije, vključno s študentskimi organizacijami treh slovenskih univerz – [Študentska organizacija Univerze v Ljubljani](#), [Študentska organizacija Univerze v Mariboru](#) in [Študentska organizacija Univerze na Primorskem](#) – in 52 (lokalnimi) klubi študentov, ki delujejo znotraj [Zveze študentskih klubov Slovenije – ŠKIS](#). Študentska organizacija Slovenije je bila ustanovljena leta 1994 na podlagi [Zakona o skupnosti študentov](#). Vrhovna zakonodaja, ki ureja Študentsko organizacijo Slovenije, je [Študentska ustava](#), ki služi kot temeljna zakonodaja samoupravne skupnosti študentov v Sloveniji, ki določa demokratične temelje za delovanje Študentske organizacije Slovenije. Glavni organi Študentske organizacije Slovenije so predsedstvo, nadzorna komisija, razsodišče in skupščina. V skladu z Zakonom o skupnosti študentov je Študentska organizacija Slovenije samostojna in avtonomna, deluje pa brez nadzora kakršnega koli drugega javnega organa.

Sestava

Skupščino Študentske organizacije Slovenije sestavlja 127 članov, razdeljena pa je v zbor in svet. Predsedstvo in razsodišče imata po devet članov, medtem ko ima nadzorna komisija osem članov. Člani skupščine in nadzorne komisije so izvoljeni za dvoletni mandat, medtem ko traja mandat članov predsedstva eno leto.

Predsedstvo Študentske organizacije Slovenije sestavljajo predsednik Študentske organizacije Slovenije, predsedniki izvršnih organov vsake od študentskih organizacij univerz, predsedniki svetov študentskih organizacij lokalnih skupnosti, en predstavnik vsake študentske organizacije univerz in en predstavnik iz sveta študentskih organizacij lokalnih skupnosti.

Nadzorno komisijo sestavljata dva izbrana/izvoljena predstavnika iz študentskih organizacij treh univerz in sveta študentskih organizacij lokalnih skupnosti. Enak pogoj velja za razsodišče Študentske organizacije Slovenije.

Skupščina se sestane enkrat ali dvakrat na leto, nadzorna komisija se sestane enkrat na mesec, predsedstvo pa ima redne seje enkrat na teden (razen poleti). Razsodišče se sestane le, če je to potrebno.

Trenutno ni nobenih javnih ukrepov ali smernic, ki bi spodbujali večjo vključenost in raznolikost.

Vloge in odgovornosti

Študentska organizacija Slovenije je glavna organizacija vseh študentov v Sloveniji in zastopa interese več kot 100.000 študentov na slovenskih univerzah, visokih šolah, poklicnih šolah visokošolskih zavodih v tujini.

Dejavnosti Študentske organizacije Slovenije so navedene spodaj:

- sprejemanje, organiziranje ter izvajanje programov interesnih in izvenšolskih dejavnosti študentov na različnih področjih v skladu z nacionalnimi programi visokega šolstva,

- sprejemanje, organiziranje in izvajanje programov, ki vplivajo na socialno-ekonomski položaj študentov,
- zagotavljanje zastopništva za kakovostno in dostopno visoko šolstvo v Sloveniji,
- zagotavljanje pogojev za delovanje in razvoj izvenšolskih oblik študentskih skupin,
- zagotavljanje udeležbe študentov pri upravljanju lokalnih zadev, ki jih samoupravljajo občine in ki vplivajo na življenje in delo študentov,
- omogočanje vpliva študentov pri upravljanju javnih zadev ter delovanju državnih in drugih organov,
- omogočanje študentom, da imajo vpliv na sprejem pravnih in drugih predpisov, ki urejajo življenje in delo študentov,
- imenovanje študentskih predstavnikov v organe in delovna telesa mednarodnih organizacij in skupnosti, v katerih je Slovenija članica,
- zagotavljanje udeležbe študentskih predstavnikov pri odločanju in upravljanju organov visokega šolstva, ki morajo sodelovati,
- izvajanje gospodarskih dejavnosti,
- zagotavljanje zagovornišтва za študentska stališča o družbenih zadevah,
- izvajanje drugih nalog in doseganje drugih ciljev, ki jih določa ustava študentov in druga zakonodaja, sprejeta na podlagi ustave študentov.

Šesti in sedmi člen Zakona o skupnosti študentov vzpostavljata povezavo med Študentsko organizacijo Slovenije in državo. Vlada je ustanovila Svet vlade RS za študentska vprašanja, kjer se razpravlja o vseh pravnih aktih, ki se nanašajo na študente. Študentska organizacija Slovenije mora biti obveščena, ko vlada pripravlja nov zakon, ki se nanaša na študente, vendar stališče Študentske organizacije Slovenije ni zavezujoče za vlado. V skladu z [Zakonom o visokem šolstvu](#) Študentska organizacija Slovenije imenuje predstavnike v javne organe, kot sta [Svet RS za visoko šolstvo](#) in [Nacionalna agencija za kakovost v visokem šolstvu](#) – NAKVIS.

Financiranje

Študentska organizacija Slovenije prejme približno 96 % sredstev za svoje delovanje iz javnih sredstev. Velika večina teh sredstev (več kot 80 %) pride iz sredstev iz koncesijskih dajatev. To razlikovanje je še posebej pomembno, ker ne predstavlja vnaprej zajamčenega zneska, temveč je ta znesek odvisen od količine dela (začasnega in občasnega dela) dijakov in študentov.

Študentsko organizacijo Slovenije pri uporabi javnih sredstev nadzorujeta [Računsko sodišče](#) in [Informacijski pooblaščenec](#).

Zveze dijakov

Dijaška organizacija Slovenije

Sestava

Pravni okvir za ustanovitev [Dijaške organizacije Slovenije](#) – DOS je uredba o dejavnosti Dijaške organizacije Slovenije, ki jo je sprejela Študentska organizacija Slovenije. Dijaška organizacija Slovenije je stalni projekt Študentske organizacije Slovenije, zato Zakon o skupnosti študentov predstavlja pravni okvir za njeno delovanje. Glavni organi DOS so:

- parlament, ki deluje kot predstavniški organ dijakov in najvišji organ DOS,
- svet, ki zagotavlja izvajanje odločitev parlamenta in drugih organov,
- predsedstvo, ki je izvršilni organ ter odgovarja parlamentu in svetu ter izvaja letni delovni program,
- vodja, ki zastopa DOS in koordinira delo glavnih organov DOS.

Sestava

Dijaška organizacija Slovenije je organizacija vseh dijakov. Vsaka srednja šola v Sloveniji s statusom pravne osebe ima pravico do enega poslanca v parlamentu. Število vseh poslancev je okoli 150. Prve redne seje parlamenta se je udeležilo 130 dijakov, od katerih jih je bilo 90 predstavnikov šol. Poslance imenuje demokratično delujoče telo skupnosti dijakov na šolski ravni. Poslanci so imenovani za vsako sejo parlamenta, ki poteka vsake tri mesece. Svet sestavljajo podpredsednik DOS in najmanj pet svetnikov, medtem ko predsedstvo sestavljajo predsednik DOS in najmanj pet članov predsedstva. Organizacija ima enega vodjo. Svet se sestaja vsaka dva meseca, medtem ko se predsedstvo sestane na zahtevo vodje ali enega od članov predsedstva. Trenutno ni nobenih javnih ukrepov ali smernic, ki bi spodbujali večjo vključenost in raznolikost, obenem pa tudi ni nobenih ukrepov za večjo udeležbo dijakov.

Vloge in odgovornosti

Cilji Dijaške organizacije Slovenije so navedeni spodaj:

- izboljšanje materialnega položaja dijakov,
- spodbujanje in varovanje pravic dijakov,
- zagotavljanje udeležbe dijakov v interesnih aktivnostih,
- utrjevanje in širjenje vpliva dijakov na učni načrt, učni proces in metode preverjanja znanja v srednjih šolah,
- zagotavljanje medsebojnega povezovanja in zastopanja v organih DOS,
- spodbujanje mednarodnega sodelovanja slovenskih dijakov,
- izboljšanje kakovosti odnosov v srednjih šolah,
- pomagati dijaku, da so obveščeni in da imajo vpliv na civilno družbo,
- zagotavljanje vpliva dijakov na zadeve, povezane z njihovo materialno in duhovno rastjo,
- zagotavljanje šole demokracije, zagotavljanje kakovosti v srednjih šolah in zagovarjanje enakih možnosti za vse,
- zaveza k posvetni in ideološko nevtralni šoli.

DOS ima kot predstavnik dijakov sedež v [Svetu vlade RS za mladino](#), kjer mladinski predstavniki razpravljajo o spremembah na področju mladinske politike.

Odločitve Dijaške organizacije Slovenije niso zavezujoče za oblikovalce politik.

Financiranje

Delo DOS nadzoruje predsedstvo Študentske organizacije Slovenije. Študentsko organizacijo Slovenije pri uporabi javnih sredstev nadzorujeta [Računsko sodišče](#) in [Informacijski pooblaščenec](#).

Drugi organi

[Mreža MaMa](#) je mreža slovenskih mladinskih centrov. Trenutno ima [45 članov](#) in deluje kot zasebni zavod v skladu z [Zakonom o zavodih](#) in Zakonom o javnem interesu v mladinskem sektorju. Mreža MaMa se smatra za enega od najvplivnejših akterjev na področju mladinskega sektorja zaradi spodaj navedenega:

- povezuje vse organizacije, ki izvajajo dejavnosti mladinskih centrov ali delujejo na področju mladinskega dela v Sloveniji,
- zastopa skupne interese članov v pogovorih z vladnim sektorjem in drugimi osebami,
- redno informira člane in drugo zainteresirano javnost o vseh dejavnostih v zvezi z mladimi in dela z njimi,
- organizira sestanke ter spodbuja komunikacijo in projektno sodelovanje med člani,
- članom ponuja strokovno pomoč,
- zagotavlja interakcijo med člani Mreže MaMa in mladimi umetniki,

- mladim umetnikom omogoča dostop do mladinske scene in podpira njihovo sodelovanje,
- zagotavlja neformalno izobraževanje mladim in mladinskim delavcem,
- spodbuja in promovira kreativne dejavnosti pri mladih znotraj Mreže MaMa,
- poudarja načelo strpnosti in sodelovanja ter družbeno ozaveščenost članov Mreže MaMa in širše javnosti.

Organi Mreže MaMa so svet, strokovni svet, direktor, namestnik direktorja (neobvezno) in skupščina. Mladinska mreža MaMa se financira iz članarine, prispevkov ustanoviteljev, pokroviteljstva, subvencij, daril, prostovoljstva, donacij, prostovoljnih prispevkov, javnih in zasebnih razpisov, plačil za storitve in izdelke, zapuščin in drugih virov v skladu z zakonodajo in svojih aktivnosti.

Merila za članstvo: Mreža MaMa trenutno vključuje [45 članov](#), ki so mladinski centri ali izvajajo dejavnosti mladinskih centrov.

Najpomembnejši dosežki in vplivi Mreže MaMa so navedeni spodaj:

- izvedba dvodnevni srečanj MaMa z različnimi delavnicami,
- uspešno izvajanje programov aktivne politike zaposlovanja,
- potrjevanje standardov kakovosti v nevladnih organizacijah,
- sodelovanje v mednarodnem projektu z [Demo Finland](#),
- začetek strateškega partnerstva [Boost your Possibilities](#),
- izvedba prvega skupinskega prostovoljskega projekta [There is a World Outside your Window](#) (vključeval je 1000 mladih, 20 mladinskih centrov, deset mladinskih hostlov in 30 organizacij),
- uspešna organizacija in izvedba več projektov strukturiranega dialoga (npr. konferenca s slovensko evropsko komisarko Violeto Bulc, na kateri je sodelovalo 380 mladih in 50 organizacij).

5.4 Udeležba mladih pri oblikovanju politik

Formalni mehanizmi posvetovanja

Obstoj zakonskih določb

Maja 2010 je bil sprejet [Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#). Svet Vlade Republike Slovenije za mladino opredeljuje kot posvetovalno telo, ki nudi pomoč pri odločanju o zadevah s področja mladih in mladinskega sektorja (glej 8. člen). Svet Vlade RS za mladino ponuja možnost podajanja predlogov, spodbud in priporočil vladi in pristojnim ministrstvom za izvajanje zavezanosti h krepitvi mladinskega področja, še posebej sektorskih javnih politik.

[Zakon o skupnosti študentov](#), ki ga je Državni zbor sprejel leta 1994, v 6. členu zagotavlja sodelovanje predstavnikov študentskih organizacij v vseh zadevah, ki se nanašajo na interese študentov na državni in lokalni ravni. Zakon o skupnosti študentov je bil tudi pravna podlaga za vladno odločitev o ustanovitvi Sveta Vlade RS za študentska vprašanja.

[Zakon o mladinskih svetih](#) zagotavlja priložnosti za udeležbo mladih pri sprejemanju zakonskih in drugih predpisov, ki vplivajo na življenje in delo mladih (glej 5. člen).

Ravni posvetovanja, metode posvetovanja, rednost posvetovanj

Svet Vlade RS za mladino je posvetovalno telo za zadeve, povezane z mladimi, na državni ravni. Kot strokovno posvetovalno telo Vlade Republike Slovenije zagotavlja pomoč v postopkih odločanja, povezanih s študentskimi vprašanji (glej poglavje 5.3, Svet Vlade Republike Slovenije za mladino). Z mladimi se je mogoče posvetovati tudi na lokalni ravni,

saj imajo nekatere občine poseben organ (npr. odbor, komisijo) za mlade, kjer so mladi vključeni in lahko sodelujejo. Svet Vlade RS za mladino sprejema stališča ali odločitve po dnevnem redu. Odločitev se sprejme, če zanjo glasuje večina predstavnikov mladinskih organizacij in združenj ter večina predstavnikov vlade. Svet Vlade Republike Slovenije za mladino se sestane vsaj enkrat na četrletje, seje pa skliče in vodi predsednik sveta.

Z mladimi se posvetujejo tudi na **Svetu Vlade RS za študijska vprašanja** (državna raven). Svet za študijska vprašanja obravnava in ponuja mnenja o materialih, povezanih z vzpostavitvijo in izvedbo politik, povezanih s študentskimi vprašanji. [Svet Vlade RS za študijska vprašanja](#) tudi sprejema stališča ali odločitve po dnevnem redu. Odločitev je sprejeta, če zanjo glasuje večina prisotnih članov. Svet Vlade RS za študijska vprašanja se po navadi sestane vsak mesec ali vsaj enkrat na dva meseca.

Leta 2010 je bil sprejet Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju, ki opredeljuje strukturiran dialog in njegov pomen pri oblikovanju mladinske politike na državni in lokalni ravni. Strukturiran dialog je odprt, transparenten, dolgoročen, kontinuiran in sistematičen dialog med mladimi in odločevalci na državni in lokalni ravni v mladinskem sektorju. S to opredelitvijo strukturiran dialog v Sloveniji ni povezan le s političnimi razpravami in dialogom, povezanim z evropskim sodelovanjem na področju mladih, temveč je širši proces posvetovanja z mladimi. [Nacionalni program za mladino 2013–2022](#) opredeljuje razvoj trajnostnih mehanizmov posvetovanja z mladimi kot enega od najpomembnejših ciljev, obenem pa tudi poudarja strukturiran dialog kot pomemben del teh posvetovanj. Da bi dosegli te cilje, je Urad za mladino uvedel spodaj naveden instrumente:

- administrativna podpora za Svet Vlade RS za mladino, vključno s predhodno pripravo Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju, ki je opredelil pravno podlago za njegovo delovanje,
- zagon portala Mlad.si, spletne strani za spodbujanje članov mladinskega sektorja pri udeležbi v oblikovanju mladinske politike,
- letna pogodba z Mladinskim svetom Slovenije za izvedbo procesa strukturiranega dialoga na nacionalni, regionalni in lokalni ravni,
- regijska posvetovanja z lokalnimi ključnimi akterji pri oblikovanju mladinske politike, vključno z mladimi, mladinskimi organizacijami, mladinskimi centri in odločevalci na lokalni in nacionalni ravni.

Glavni akter v strukturiranem dialogu v Sloveniji je [Mladinski svet Slovenije](#). Mladinski svet Slovenije s finančno podporo Urada za mladino uporablja različne metode posvetovanja z mladimi:

- Lokalna posvetovanja/delavnice z mladimi o ustreznih temah v različnih mestih po Sloveniji. Sklepi teh lokalnih posvetovanj so podlaga za razvoj nadaljnjih dejavnosti na nacionalni ravni.
- Nacionalna konferenca, kjer lahko mladi s strokovnjaki iz različnih strokovnih področij razpravljajo o temah in sklepih lokalnih posvetovanj. Na nacionalni konferenci je oblikovan končni dokument, ki je po navadi predstavljen na Evropski mladinski konferenci in ki prestavlja resolucijo o obravnavanem vprašanju.
- Spletni vprašalnik za mlade, prek katerega se zberejo in analizirajo različna mnenja široke skupine mladih.

Akterji

Mladinski akterji

V okviru Sveta Vlade Republike Slovenije za mladino predstavniki spodaj navedenih mladinskih organizacij zagovarjajo interese mladih (glej poglavje 5.3 za več informacij o Svetu Vlade Republike Slovenije za mladino):

- nacionalne mladinske organizacije,
- Mladinski svet Slovenije,

- Študentska organizacija Slovenije,
- Dijaška organizacija Slovenije,
- mladinske organizacije v reprezentativnih sindikatih,
- mladinski centri,
- lokalni mladinski sveti,
- druge nevladne organizacije, aktivne na področju mladih.

V okviru Sveta Vlade RS za študentska vprašanja spodaj navedeni akterji zagovarjajo interese študentov in mladih:

- Študentska organizacija Slovenije,
- Študentski svet Univerze v Ljubljani,
- Študentski svet Univerze v Mariboru,
- Študentski svet Univerze na Primorskem,
- Študentski svet Univerze v Novi Gorici.

Nacionalni pripravljalni proces za izvajanje **strukturiranega dialoga** na ravni EU vodi [Mladinski svet Slovenije](#). Proces vodi Nacionalni usmerjevalni odbor, ki ga sestavljajo predstavniki naslednjih mladinskih akterjev: Mladinski svet Slovenije in Mreža MaMa.

Posebne ciljne skupine:

Nobenih določb ni za posebne ciljne skupine, vendar [Resolucija o nacionalnem programu za mladino 2013–2022](#) poudarja potrebo po povečani politični in socialni udeležbi pri mladih z manj priložnostmi.

Za Svet Vlade Republike Slovenije za študentska vprašanja so ciljna skupina študenti.

Državni organi

Svet Vlade Republike Slovenije za mladino je ustanovil štiri različne delovne skupine za obravnavo najpomembnejših tem za razvoj mladinske politike v Sloveniji. Ključni državni organi v teh delovnih skupinah so:

- Urad Republike Slovenije za mladino (zagotavlja organizacijske in administrativne naloge za Svet),
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport,
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Ministrstvo za notranje zadeve,
- Ministrstvo za javno upravo,
- Ministrstvo za pravosodje,
- Ministrstvo za finance.

V Svetu vlade RS za študentska vprašanja so vključeni predstavniki spodaj navedenih javnih akterjev:

- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport,
- Ministrstvo za kulturo,
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti,
- Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Ministrstvo za zdravje,
- Ministrstvo za finance,
- Ministrstvo za okolje in prostor,
- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo,
- Ministrstvo za infrastrukturo,
- Urad Republike Slovenije za mladino.

V procesu **strukturiranega dialoga** so v Nacionalni usmerjevalni odbor, ki vodi proces, vključeni spodaj navedeni javni akterji:

- državna agencija programa Erasmus+: Mladi v akciji,
- Urad Republike Slovenije za mladino,
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport,
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Druge zainteresirane strani

Poleg obsežnega seznama ustreznih vladnih in nevladnih akterjev, ki sodelujejo v navedenih postopkih posvetovanja na državni ravni, so mladinske organizacije, ki delujejo na lokalni ravni, pomembne v postopkih oblikovanja politik na ravni občin. V skladu z Zakonom o mladinskih svetih lokalni mladinski sveti zagotavljajo priložnost za udeležbo v oblikovanju politik, ki vplivajo na življenje in delo mladih (glej 5. člen), vendar so bili mladinski sveti ustanovljeni le v nekaterih občinah.

Informacije o obsegu udeležbe mladih

Obseg udeležbe mladih v postopkih oblikovanja politik se ne meri ločeno. Na podlagi zapisnikov sej lahko ugotovimo raven udeležbe na sejah Sveta Vlade RS za mladino ([zapisniki sej](#)) in Sveta Vlade RS za študentska vprašanja ([zapisniki sej](#)).

Primer za dobro prakso strukturiranega dialoga je odprt, transparenten, dolgoročen, kontinuiran in sistematičen dialog med mladimi in odločevalci na državni in lokalni ravni v mladinskem sektorju. Mladinski svet Slovenije si prizadeva odpreti prostor za razpravo in izmenjavo mnenj med mladimi in odločevalci o lokalnih, državnih in evropskih vprašanjih, ki zadevajo mlade, in vzpostavitev sodelovanja med mladimi, mladinskimi organizacijami in odločevalci pri razvijanju skupnih mladinskih politik [v Sloveniji](#).

Rezultati

Glavni rezultati, javna razpoložljivost rezultatov

Za tri glavne postopke posvetovanja je mogoče ugotoviti spodaj navedene rezultate:

Svet Vlade Republike Slovenije za mladino

[Zapisniki sej](#) Sveta Vlade Republike Slovenije za mladino so na voljo na spletni strani Urada RS za mladino. Zapisniki zagotavljajo informacije o konkretnih pobudah, ki so jih predlagali mladi. Na podlagi zapisnikov sej je vloga mladih predvsem:

- predstavljanje predlogov (poenostavitev pobud od mladih do odločevalcev, uvedba starostnih kvot, spodbujanje dialoga),
- predstavljanje odgovornosti dela ministrstev na področju mladih,
- poslušanje poročil o izvajanju programov s strani državnih organov,
- pridobivanje informacij o pripravi sprememb zakonov v zvezi z mladimi v Sloveniji.

Svet Vlade Republike Slovenije za študentska vprašanja

[Zapisniki sej](#) Sveta Vlade Republike Slovenije za študentska vprašanja so na voljo na spletni strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Na podlagi zapisnikov sej je vloga mladih v Svetu predvsem:

- predlaganje pregleda aktivnosti na področju politike, ki so v interesu študentov,
- predlaganje sprememb zakonodaje v korist večjih pravic za študente (npr. da študent, ki diplomira, ohrani pravice statusa študenta do konca študijskega leta),
- predlaganje razprave o vseh zadevah, povezanih s študenti,
- poslušanje poročil o izvajanju politik v zvezi s študenti.

Strukturiran dialog

Mladinski svet Slovenije je vzpostavil spletno platformo [Pobuda.si](#), ki mladim omogoča, da so aktivno udeleženi v postopkih odločanja. Mladinski svet Slovenije je v sodelovanju z drugimi akterji iz mladinskega sektorja organiziral številne dogodke strukturiranega dialoga v Sloveniji (več informacij o teh dogodkih je na voljo na spletni strani [Mlad.si](#)). Tako sta bili vzpostavljeni dve nacionalni spletni strani za spodbujanje posvetovanja med mladimi in državnimi organi:

- Mlad.si,
- Pobuda.si.

[Portal Mlad.si](#)

Portal Mlad.si je sistem za informiranje in komuniciranje z mladimi. Namen portala je zbiranje pomembnih informacij za mladinski sektor in predstavljanje informacij na enem mestu. Te informacije vključujejo pobude in predloge za oblikovanje mladinskih politik. Portal je razvil Urad za mladino, da bi okrepili podporno okolje z zagotavljanjem informacij. Uredniško politiko določata Urad za mladino in Mladinska mreža MaMa, nadzorni in uredniški odbori so medsektorski, predloge pa pripravi in potrdi Svet Vlade Republike Slovenije za mladino. Zaradi večje promocije portala se je število uporabnikov od leta 2015 (621 aktivnih uporabnikov januarja 2015) do leta 2016 (2282 aktivnih uporabnikov januarja 2016) bistveno povečalo.

[Portal Pobuda.si](#)

Pobuda.si je portal, ki ga je razvil Mladinski svet Slovenije, podpira pa ga Urad za mladino. Njegov namen je ponuditi mladim več priložnosti za komunikacijo z odločevalci, obveščati mlade in širšo javnost o strukturiranem dialogu kot sestavnem delu mladinske politike ter spodbujati strukturiran dialog kot mehanizem vključevanja mladih. Portal spodbuja aktivno državljansko udeležbo in vključevanje mladih. Namenjen je tudi vključevanju mladih prek različnih mladinskih organizacij in izobraževalnih zavodov (srednje šole, fakultete). Mladi lahko prek spletnega portala predlagajo aktivnosti in ukrepe različnim akterjem ter sodelujejo v postopku odločanja. Portal je razdeljen na tri ravni, glede na to, koga pobuda naslavlja: lokalne zainteresirane strani, nacionalne zainteresirane strani ali evropske institucije. Leta 2014 je bilo več kot 10.000 mladih obveščenih o portalu, 680 pa jih je neposredno sodelovalo v promocijskih dejavnostih. Na portalu je registriranih 165 mladih, 163 pobud je naslovljenih na državne organe in 87 pobud je naslovljenih na lokalne organe. Poleg tega je bilo 500 pobud poslanih v pisni obliki na Mladinski svet Slovenije.

Konkretni rezultati strukturiranega dialoga v obdobju 2010–2015 so navedeni spodaj:

- Več kot tisoč mladih in najmanj 100 odločevalcev je bilo vključenih v projekte, ki so vključevali posvetovanje med mladimi in odločevalci.
- 104 pobude mladih na lokalni ravni in 12 mnenj na državni ravni o potrebnih ukrepih so bili predstavljeni zadevnim odločevalcem. Med drugim so mladi zagnali pobudo Prvi izziv, katere cilj je bil zagotoviti službe brezposelnim mladim, izvedlo pa jo je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
- Vzpostavljeni so bili temelji za stalni dialog med mladimi in odločevalci na lokalni ravni.
- Odločevalci na državni in lokalni ravni so Mladinski svet Slovenije prepoznali kot pristojnega partnerja v dialogu.

Drug pomemben rezultat je nabor programskih dokumentov Mladinskega sveta Slovenije. To so krovni dokumenti, ki opredeljujejo ključne težave udeležbe mladih v postopkih odločanja. Leta 2011 je Mladinski svet Slovenije izdal programski dokument [Participacija mladih](#). Namen tega programskega dokumenta je bila opredelitev udeležbe mladih in njenih področij, določitev njenega pomena, predstavitev problemov ter predlaganje ukrepov za izboljšanje udeležbe mladih in potrebnih pogojev. Mladinski svet Slovenije je v dokumentu pozval vsa ministrstva, naj delajo na področju mladih, da bi zagotovili udeležbo mladih v postopkih

odločanja. Poleg tega lahko ministrstva ponujajo različne možnosti, npr. redno vključevanje mladih predstavnikov v oddelkih, kjer se pripravlja zakonodaja.

[Velike pobude za dialog ali razpravo med javnimi ustanovami in mladimi](#)

Poleg že razloženega strukturiranega dialoga, ki služi kot odprt, transparenten, dolgoročen, kontinuiran in sistematičen dialog med mladimi in odločevalci na državni in lokalni ravni v mladinskem sektorju, so bili izvedeni tudi spodaj navedeni obsežni dialogi:

- [Mladi odloča\(j\)mo \(2015–2016\)](#)

Med letoma 2015 in 2016 se je po vsej Sloveniji odvijal projekt [Mladi odloča\(j\)mo](#). V sodelovanju z mladinskimi organizacijami in izobraževalnimi zavodi (srednje šole, univerze) so bili organizirani sestanki z mladimi. Mladinski voditelji so obvestili mlade o ustanovah in delu EU na področju mladih ter spodbudili mlade, naj razmišljajo in izrazijo svoja stališča. Z vodeno razpravo so želeli doseči izzive in priložnosti za aktivno udeležbo mladih na lokalni in državni ravni.

Poleg tega so povabili [mlade ambasadorje](#), ki so bili (so) odgovorni za izvedbo in promocijo dialoga med mladimi in odločevalci. Namen tega projekta je bil vzpostaviti močnejše partnerstvo med mladimi in lokalnimi oblastmi ter povezati mladinski sektor z odločevalci na državni ravni. Zadnji dogodek tega projekta je bila državna konferenca, ki so se je udeležili mladi, odločevalci z vseh treh ravni in strokovnjaki s področja mladih. Na konferenci so bile predstavljene državne uredbe, ki so jih oblikovali mladi v sodelovanju s strokovnjaki.

- [Daj glas \(2014–2015\)](#)

Projekt so sestavljali trije deli. Dva sta bila usmerjena k ustvarjanju trajnostnega strukturiranega dialoga in predstavljanju nabora podpornih mehanizmov, medtem ko je tretji predstavljal posvetovanje z mladimi. Konkretni rezultati so bili:

- usposabljanje za trenerje in multiplikatorje na področju strukturiranega dialoga,
- posvetovanje z mladimi na trenutne teme v postopku strukturiranega dialoga na ravni EU (20 lokalnih dogodkov in delovnih sestankov s predstavniki mladih iz (nacionalnih) mladinskih organizacij),
- trajnostna spletna platforma za komunikacijo med mladimi in političnimi odločevalci.

- [Dialog mladih 2.0: Vključujemo! \(2013–2014\)](#)

Nacionalni projekt strukturiranega dialoga Dialog mladih 2.0: Vključujemo! je vzpostavil prostor, možnosti in podporo za mlade iz vse Slovenije za aktivno udeležbo v razpravah v tretjem ciklu strukturiranega dialoga. Te razprave so potekale na temo socialne vključenosti prek mladinskega dela. Obravnavani so bili najpomembnejši izzivi socialne vključenosti, s katerimi se mladi soočajo v lokalni skupnosti. Rezultati so bili objavljeni v posebni publikaciji projekta in so bili razširjeni po vsej državi. V okviru projekta je bilo organiziranih deset lokalnih dogodkov in nacionalni sestanek.

- [Dialog mladih 2.1: Vklopi se! \(2013–2014\)](#)

Cilj nacionalnega projekta strukturiranega dialoga Vklopi se! je bil vzpostaviti prostor, možnosti in podporo za mlade iz vse Slovenije za aktivno udeležbo v nacionalni razpravi v tretjem ciklu strukturiranega dialoga. Razprave so izpostavile temo socialne vključenosti mladih, s poudarkom na zaposlovanju mladih. Zahtevan znesek financiranja je bil 23.710 EUR.

- [Soočenje z mladimi \(2014–2015\)](#)

Glavni cilji projekta so bili ozaveščanje o postopku strukturiranega dialoga z izboljšanjem prepoznavnosti in promoviranjem postopka ter vključevanje več ljudi z različnimi ozadji, ki še niso sodelovali v postopku strukturiranega dialoga.

Konkretni rezultati projekta so bili:

- deset neposrednih uličnih dejavnosti, namenjenih mladim, in njihova predstavitev v postopku strukturiranega dialoga,
- video predstavitev strukturiranega dialoga,
- modul za usposabljanje o strukturiranem dialogu in postopku posvetovanja z mladimi za multiplikatorje strukturiranega dialoga (mladinski voditelji, mladinski delavci, mladi aktivisti, mladinski trenerji),
- »razglednice za pobude« kot prostor in priložnost za obravnavanje potreb, predlogov in priporočil mladih, ki so bile poslane ustreznim zainteresiranim stranem,
- posvetovalni seminar o krepitvi vloge mladih za obravnavanje tem, kot so udeležba mladih ali pravice mladih v mladinskem sektorju.

Mladi o okolju (2012–2013)

Nacionalni projekt Mladi o okolju je bil projekt strukturiranega dialoga o okoljskih vprašanjih med mladinskimi organizacijami, mladimi in odločevalci na lokalni in državni ravni. Glavni cilj projekta je bil odpreti prostor za možnost aktivne udeležbe mladih iz lokalnih skupnosti iz cele Slovenije in izražanje njihovega mnenja odločevalcem in drugim zainteresiranim stranem na področju okolja, s čimer bi pokazali, da mladi želijo biti vključeni v mladinski politiki in nanjo vplivati. Med projektom so mladi pripravili in organizirali 12 lokalnih sestankov na različnih lokacijah po Sloveniji, na katerih je sodelovalo več kot 230 mladih. Razprava se je osredotočila na ključne izzive, s katerimi so se soočale lokalne skupnosti v zvezi z okoljskimi vprašanji. Po lokalnih aktivnostih je v Velenju potekal nacionalni dogodek, na katerem so mladi oblikovali pet ukrepov in jih predstavili odločevalcem na ravni države.

5.5 Nacionalna strategija za izboljšanje udeležbe mladih

Obstoj državne strategije za izboljšanje udeležbe mladih v politiki in civilni družbi

V Sloveniji ni specifične strategije za izboljšanje udeležbe mladih. Do nedavnega je bila udeležba mladih v Sloveniji relativno neurejena z zakonodajo. Nacionalni program za mladino 2013–2022, ki ga je leta 2013 sprejel Državni zbor Republike Slovenije, je pokril vsa pomembna področja, tako da ni bilo potrebe po posebnih sektorskih strategijah. Ena od ključnih usmeritev Nacionalnega programa za mladino je bila zagotovitev udeležbe mladih v (zanje) pomembnih javnih politikah na vseh področjih družbe, tako da imajo resničen vpliv na odločitve. Tako so ukrepi za izboljšanje udeležbe v politiki in civilni družbi med mladimi vključeni v Nacionalnem programu za mladino. Vprašanje udeležbe je bilo obravnavano v petem prednostnem področju z naslovom Mladi in družba ter pomen mladinskega sektorja, ki je nato razdeljeno v pet podpodročij. Dokument velja do leta 2022.

Izveden je bil tudi [Program za otroke in mladino 2006–2016](#) (POM). Imel je dva cilja: povečanje stopnje političnega vključevanja mladih ter spodbujanje udeležbe (tj. dostop do informacij) in učenje o udeležbi. Ti cilji so bili doseženi prek različnih strategij.

Področje in vsebina

Nacionalni program za mladino

Eden od ciljev Nacionalnega programa za mladino 2013–2022 je Spodbujanje participacije in zastopanosti mladih žensk in moških (6.2.1). Kriterij za izpolnjevanje tega cilja je izboljšanje udeležbe mladih na volitvah na vseh ravneh. Hkrati je cilj zmanjšati delež mladih (starih od 18 do 29 let), ki ne glasujejo v volitvah na vseh ravneh (npr. 39,7 % leta 2008 v Sloveniji, medtem ko je bilo povprečje v EU po podatkih [Evropske študije vrednot](#) 28,2 %). Pričakovan razvojni učinek je povečana udeležba mladih pri upravljanju družbenih zadev.

Pet glavnih prednostnih podpodročij je navedenih spodaj:

- 1. Spodbujanje konvencionalne politične participacije mladih, z upoštevanjem načela uravnotežene zastopanosti spolov.** Financiranje bo zagotovljeno z razpoložljivimi sredstvi proračuna Republike Slovenije in lokalnih občin. Zagotavljanje udeležbe mladih je ključnega pomena za uspešno in konstruktivno vključevanje mladih v življenje družbe. Z udeležbo mladih se učijo tudi o demokraciji in delovanju trenutnega političnega sistema ter pridobivajo spretnosti, potrebne za delujočo demokracijo, npr. posvetovanje, pogajanje, lobiranje itd. Z lastno udeležbo v postopkih odločanja v otroštvu in zgodnji mladosti lahko dobijo predstavo o tem, kako poteka javno (politično) odločanje. V vsakem primeru je udeležba mladih več kot le učenje, saj morajo mladi dejansko imeti glas v odločanju.
- 2. Spodbujanje in podpiranje nekonvencionalne politične participacije mladih.** Financiranje bo zagotovljeno z razpoložljivimi sredstvi proračuna Republike Slovenije in lokalnih občin. Zakonodaja ureja različne možnosti za aktivno sodelovanje mladih pri upravljanju javnih zadev, ki se jih mladi zaradi nezanimanja ali nezadostne informiranosti ne poslužujejo v zadostni meri. Zato je treba nameniti posebno pozornost spodbujanju ozaveščenosti in informiranju mladine ter spodbujanju njihovega aktivnega sodelovanja v naslednjih že uveljavljenih oblikah participacije, urejenih s predpisi:
 - možnosti aktivnega sodelovanja v zakonodajnem postopku (na podlagi Resolucije o normativni dejavnosti, IPP, predlagamvladi.si, E-uprava itd.), kjer ni omejitev glede sodelovanja,
 - različne oblike organiziranosti oziroma tipov organizacij v mladinskem sektorju, v katere se združujejo mladi (mladinski centri, mladinski sveti lokalnih skupnosti, nacionalne mladinske organizacije).
- 3. Spodbujanje in krepitev stalnih mehanizmov posvetovanj z mladimi.** Financiranje bo zagotovljeno z razpoložljivimi sredstvi proračuna Republike Slovenije in lokalnih občin. S tega vidika je strukturiran dialog pomemben. Cilj strukturiranega dialoga je poglobitev sodelovanja med mladimi ter oblikovalci javnih politik in politični odločevalci. V okviru strukturiranega dialoga je treba okrepiti posvetovanja z mladimi in mladinskimi organizacijami na vseh ravneh, tako da bodo od njega imeli koristi vsi deležniki: mladinske organizacije, mladi, raziskovalci mladine in oblikovalci javnih politik ter politični odločevalci.
- 4. Promoviranje pomena mladinske participacije.** Financiranje bo zagotovljeno z razpoložljivimi sredstvi proračuna Republike Slovenije. Ena od ključnih ovir za sodelovanje v mladinskih organizacijah in za participacijo mladih je tudi relativno šibka informiranost o možnostih udeležbe. To prednostno podpodročje zajema tudi potrebo in koristnost spodbujanja aktivnega državljanstva.
- 5. Okrepitev informiranja in svetovanja v mladinskem sektorju.** Financiranje bo zagotovljeno z razpoložljivimi sredstvi proračuna Republike Slovenije. Informiranje je eno od ključnih področij, ki vplivajo na doseganje avtonomije mladih in njihovo aktivno participacijo v družbi. Informiranje mladih zajema tudi sodelovanje mladinskih organizacij in drugih nevladnih organizacij v izobraževalnem sistemu in na delovnem mestu ter vključevanje v javne odločitve z različnimi mehanizmi (politične stranke, kandidiranje na volitvah, posredno in neposredno komuniciranje z odločevalci).

Odgovorni organ za izvedbo strategije

Za izvedbo ukrepov v okviru Resolucije o Nacionalnem programu za mladino so odgovorni različni organi. Glavna nosilca zgoraj omenjenih prednostnih podpodročij sta Ministrstvo za notranje zadeve in Urad Republike Slovenije za mladino. Nosilca ukrepov izvajata določbo v sodelovanju z različnimi ustanovami, ki delujejo na področju mladinskega sektorja (npr. Mladinski svet Slovenije, lokalni mladinski sveti). Nosilci posameznih ukrepov so navedeni spodaj:

1. **Spodbujanje konvencionalne politične participacije mladih, z upoštevanjem načela uravnotežene zastopanosti spolov** – nosilec je Ministrstvo za notranje zadeve. Drugi sodelujoči organi so Urad Republike Slovenije za mladino, lokalne skupnosti in mladinski sektor.
2. **Spodbujanje in podpiranje nekonvencionalne politične participacije mladih** – nosilec je Ministrstvo za notranje zadeve. Drugi sodelujoči organi so Urad Republike Slovenije za mladino, lokalne skupnosti in mladinski sektor.
3. **Spodbujanje in krepitev stalnih mehanizmov posvetovanj z mladimi** – nosilec je Urad RS za mladino. Drugi sodelujoči akterji so Mladinski svet Slovenije, lokalni mladinski sveti, mladinski sektor in mladinske skupnosti.
4. **Promoviranje pomena mladinske participacije** – nosilec je Urad RS za mladino. Drugi sodelujoči akterji so mladinski sektor in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.
5. **Okrepitev informiranja in svetovanja v mladinskem sektorju** – nosilec je Urad RS za mladino. Drugi sodelujoči akter je mladinski sektor.

Nosilca ukrepov Programa za otroke in mladino 2006–2016 (POM) sta Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Dijaška organizacija Slovenije.

Spremembe

Nacionalni program za mladino pokriva obdobje devetih let in ga spremljajo izvedbeni načrti, ki jih sprejema Vlada Republike Slovenije. Izvedbeni načrti sledijo skupnim ciljem in smernicam programa s posebnimi ukrepi.

Trenutno je v veljavi [Izvedbeni načrt 2016–2017](#). Ministrstvo za javno upravo je uvedlo dva nova ukrepa: pripravo spletnega priročnika za mlade na temo volitev in referendumov ter pripravo modula in izvedbo predavanj na temo volitev in referendumov.

Poleg tretjega prednostnega podpodročja je bil uveden nov ukrep: [Rastimo skupaj 2016](#).

Uvedba portala VEM-mladi je bila del novega instrumenta [petega prednostnega podpodročja](#). Cilj tega ukrepa je omogočanje mladim, da imajo dostop do vseh informacij na eni spletni točki. Nosilec obeh ukrepov je Urad RS za mladino.

[5.6 Podpora mladinskih organizacij](#)

Pravni/politični okvir za delovanje in razvoj mladinskih organizacij

[Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju](#) mladinsko organizacijo opredeljuje kot avtonomno demokratično prostovoljno samostojno združenje mladih, ki s svojim delovanjem omogoča mladim pridobivanje načrtnih učnih izkušenj, oblikovanje in izražanje njihovih stališč ter izvajanje dejavnosti v skladu z njihovo interesno, kulturno, nazorsko ali politično usmeritvijo ter je organizirana kot samostojna pravna oseba, in sicer kot društvo ali zveza društev ali kot sestavni del druge pravne osebe, in sicer društva, zveze društev, sindikata ali politične stranke, s tem, da ji je v temeljnem aktu te pravne osebe zagotovljena avtonomija delovanja v mladinskem sektorju.

Mladinski svet Slovenije je krovno združenje mladinskih organizacij, ki vključuje 14 mladinskih nevladnih organizacij (12 polnih in dve pridruženi članici). Zastopa interese mladih v dialogu z državnimi in mednarodnimi organi. Mladinski svet Slovenije ureja [Zakon o mladinskih svetih](#), ki ureja stanje, delovanje, aktivnosti in financiranje Mladinskega sveta Slovenije in mladinskih svetov lokalnih skupnosti. Glavna načela združevanja za Mladinski svet Slovenije in lokalne mladinske svete so navedena v [2. členu](#), ki navaja, da združevanje v Mladinski svet Slovenije in lokalne mladinske svete temelji na načelih svobode združevanja, enakosti in medsebojnega spoštovanja avtonomije vsake posamezne mladinske organizacije. V skladu z zakonom Mladinski svet Slovenije in mladinski sveti lokalnih skupnosti zastopajo interesov mladinskih organizacij, ki so njihovi člani.

Nacionalna mladinska organizacija je prostovoljska organizacija, katere večinsko vodstvo in članstvo predstavlja mlade, stare od 14 do 29 let. Organizirano je na državni ravni, na kateri tudi deluje, in ima veliko članov, organiziranih v lokalne enote. Njegov namen je zastopanje in razvoj interesov mladih, mladinsko delo v skladu s statuti organizacije ter spodbujanje vključevanja in udeležbe mladih v družbi. V Sloveniji je 13 nacionalnih mladinskih organizacij s statusom delovanja v javnem interesu:

1. [Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov](#)
2. [Slovenska demokratska mladina SDM](#)
3. [Društvo mladinski ceh](#)
4. [Zveza študentskih klubov Slovenije](#)
5. [Mlada Slovenija](#)
6. [Zveza tabornikov Slovenije](#)
7. [Društvo SKAM – Skupnost katoliške mladine](#)
8. [Mladi forum SD](#)
9. [Planinska zveza Slovenije, Mladinska komisija](#)
10. [Nova generacija SLS](#)
11. [Zveza slovenske podeželske mladine](#)
12. [Mladinska zveza Brez izgovora Slovenija](#)
13. [Gasilska zveza Slovenije – mladinski svet](#)

Javna finančna podpora

Vprašanje financiranja mladinskih svetov ureja Zakon o mladinskih svetih. Sedmi člen navaja, da Mladinski svet Slovenije in lokalni mladinski sveti sredstva za delovanje pridobivajo:

- iz proračuna Republike Slovenije in občin na podlagi predloženega programa,
- s članarino,
- z lastninskimi pravicami,
- z darili in volili,
- iz donacij,
- iz lastnih aktivnosti,
- iz kakršnih koli drugih virov.

S svojim statusom delovanja v javnem interesu imajo posamezne organizacije dostop do različnih instrumentov (vključno s finančnimi) v mladinskem sektorju. Javna sredstva se pridobivajo prek javnega razpisa Urada RS za mladino. Glavna podpora za mladinske organizacije se izvaja prek javnega razpisa za sofinanciranje programov v mladinskem sektorju (členi 17–24 Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju). Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju v 17. členu navaja, da bodo programi v mladinskem sektorju sofinancirani na podlagi Nacionalnega programa za mladino. Javni razpis bo uporabljen za programe v mladinskem sektorju, ki jih izvajajo:

- organizacije v mladinskem sektorju s statusom organizacij v javnem interesu v mladinskem sektorju,

- mladinski sveti,
- javne ustanove, ki delujejo v mladinskem sektorju.

Finančna sredstva bodo namenjena programom, ki so v izbirnem postopku najvišje ocenjeni.

Za sofinanciranje programov v mladinskem sektorju na lokalni ravni določbe Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju veljajo *mutatis mutandis*. Financiranje na lokalni ravni je manj sistematično in je odvisno »dobre volje« odločevalcev v posamezni lokalni skupnosti. Povabila k oddaji ponudbe so po navadi namenjena mladinskim organizacijam. Nato pa je odvisno, koliko so razvite mladinske politike lokalne skupnosti – če želi razpis doseči določen cilj ali pa le podpirati dejavnost mladinskih organizacij na splošno.

Zakon o mladinskih svetih omogoča finančno podporo za lokalne mladinske svete. Letno uradno objavljen razpis za nevladne organizacije zagotavlja podporo za programe in projekte na področju udeležbe mladih.

Pobude za povečanje raznolikosti sodelujočih

V skladu z [Nacionalnim programom za mladino](#) so organi zastavili cilj povečanja socialne vključenosti mladih z manj priložnostmi, vendar pri tem ni posebnih določb za vključevanje manj zastopanih skupin (npr. Romov, invalidov) v mladinskih organizacijah.

Obstaja nekaj posameznih »misij«, ki prispevajo h gradnji kohezivne družbe z integracijo družbeno izključenih skupin. [Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto](#) na primer vključuje romske otroke. Mladinski center [Infopeka](#) vključuje mlade migrante kot soustvarjalce programa, tako da lahko delijo svoje zgodbe.

5.7 »Učenje udeležbe« prek formalnega, neformalnega in priložnostnega učenja

Okvir politike

Nacionalni program za mladino izpostavlja spodbujanje udeležbe kot enega od glavnih ciljev organizacij v mladinskem sektorju. Družbeno sodelovanje in udeležbo mladih je mogoče izboljšati s povečanjem udeležbe organizacij v mladinskem sektorju ali s sodelovanjem v mladinskem delu. To predstavlja »načrtovani program« (zlasti izkustveno in neformalno izobraževanje, kot je predlagano v Nacionalnem programu za mladino 2013–2022).

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport razporeja sredstva za projekt »krepitve socialnih in državljskih kompetenc strokovnjakov« na dveh vsebinskih področjih: [Izzivi medkulturnega sobivanja](#) in [Le z drugimi smo](#). Prvi projekt se osredotoča na posebno ciljno skupino. Njegov cilj je priprava programa za delo z otroki priseljencev. Projekt vsebuje sedem tem, ki med drugim vključujejo: 1. vključevanje priseljencev in njihovih družin v Sloveniji – spodbujanje medkulturnega dialoga in sprejemanje razlik, 2. nično strpnost do nasilja in 3. zaznavanje, upravljanje in reševanje konfliktov, konstruktivno in spoštljivo komunikacijo.

Slovenija je v letih tik pred sprejetjem Pariške deklaracije (Deklaracija o spodbujanju državljanstva in skupnih vrednot svobode, strpnosti in nediskriminacije skozi izobraževanje) uvedla pomembne ukrepe. Zato Slovenija od Pariške deklaracije ni razvila nobenih novih nacionalnih izobraževalnih politik.

Formalno učenje

Na srednješolski ravni se državljanska kultura izvaja v 15 lekcijah na leto v enem razredu gimnazije (določeno s šolskim urnikom). To je medpredmetna tema, ki se po navadi

organizira v okviru obveznih izbirnih vsebin. Čeprav so obvezne izbirne vsebine (OIV) del učnega načrta, se po navadi izvajajo na manj formalen način. Te vsebine se po navadi organizirajo na koncu šolskega leta ali tik pred novoletnimi počitnicami in se smatrajo kot »lažja« učna vsebina, ko je pozornost učencev za izobraževalni proces manjša. Zaradi majhnega števila ur, neposredno namenjenih državljski vzgoji, učitelji državljsko vzgojo večinoma predstavijo kot medpredmetno tematiko.

V nasprotju s slovenskimi osnovnimi šolami se državljska vzgoja v srednjih šolah ne izvaja kot ločen predmet, vendar so nekatera področja državljske vzgoje vključena v druge predmete, npr. sociologijo in tuji jeziki predstavljajo kulturo in civilizacijo ter izobraževanje za solidarnost. Eden od glavnih ciljev predmeta Sociologija je, da učenci razvijejo sposobnost empatije in strpnosti do raznolikosti ter tako razvijajo spretnosti za demokratično državljanstvo. Predmet se izvaja na dveh ravneh: na prvi (osnovni) ravni se izvaja v 70 urah na šolsko leto, na drugi (napredni) ravni pa se izvaja v 210 urah v dveh šolskih letih. Sociologija je izbirni predmet, ki je zasnovan kot interdisciplinaren, njegova posebnost pa je, da se izvaja v dveh šolskih letih (v drugem in tretjem letniku srednje šole, 210 ur), kar omogoča razvoj osebne, nacionalne in državljske identitete. Šole izvajajo tudi predmet Vzgoja za solidarnost, ki je tudi izbirni predmet in se izvaja v 70 urah v šolskem letu. Eden od glavnih ciljev tega predmeta je spodbujanje odgovorne, proaktivne in sodelujoče državljske vloge za učence.

Na primarni ravni je državljska vzgoja v skladu z državnim učnim načrtom vključena v slovenski jezik, tuje jezike, okoljsko izobraževanje, družbene vede, zgodovino in geografijo (ISCED 1), slovenski jezik, geografijo, zgodovino, tuje jezike in izbirne predmete (ISCED 2) ter slovenski jezik, tuje jezike, sociologijo, geografijo in zgodovino (ISCED 3).

Šole v Sloveniji predstavljajo pomemben vir informacij glede udeležbe in so prostor, kjer imajo mladi priložnost za pridobivanje praktičnih izkušenj na tem področju. Smernice za učitelje v učnem načrtu za zgodovino (znotraj katere je vključena državljska vzgoja) na primer navajajo, da lahko učitelji uporabijo alternativne oblike ocenjevanja, npr. ocenjevanje aktivnega sodelovanja v razpravah v razredu in na šolski ravni.

Priložnostno in neformalno učenje

Priložnostno in neformalno učenje ni pravno urejeno. Mladinske organizacije (sveti) morajo v skladu z zakonodajo izvajati tudi dejavnosti na področju javnega informiranja in mednarodnega sodelovanja mladih. Čeprav so mladinske organizacije aktivne na tem področju, imajo težave zaradi pomanjkanja strukturiranega pristopa k državljski vzgoji.

Strukture udeležbe v okolju formalnega izobraževanja

V Sloveniji ni nobene politike ali smernic na najvišji ravni, ki bi zahtevale ali spodbujale udeležbo mladih pri odločanju v svoji izobraževalni ustanovi.

V Sloveniji imajo osnovne šole (ISCED 1 in 2) avtonomijo pri določanju organiziranja učencev, vendar je v večini šol pogosta praksa, da učenci izvolijo predstavnike razredov. Osnovne šole (ISCED 1 in 2) imajo tudi avtonomijo pri določanju organiziranja učencev, vendar je v večini šol pogosta praksa, da vzpostavijo svet učencev, ki se po navadi imenuje otroški parlament, sestavljajo pa ga predstavniki razredov.

Zakon o osnovni šoli določa, da so vsi učenci (vključno s tistimi na stopnji ISCED 1 in 2) iz določenega razreda člani »razredne enote« in morajo tako skupaj z učiteljem, odgovornim za ta razred, razpravljati o vprašanih na ravni razreda. Učni načrt določa število obdobj razprave, učitelji pa morajo slediti uradnim smernicam. Za razredne svete na ravni ISCED 1 in 2 ne obstajajo formalni predpisi. Razredna skupnost, skupnost učencev in parlament učencev so oblike organiziranja učencev, katerih cilj je aktivna udeležba učencev v življenju in delu šole.

Na fakultetah in univerzah so vzpostavljeni študentski sveti z namenom soodločanja, delujejo kot organi fakultete ali univerze, okvir za njihovo delo pa postavijo univerze.

Ukrepi za spodbujanje udeležbe učencev, dijakov in študentov v lokalni in širši skupnosti

[Šesti člen](#) Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju v četrtem odstavku navaja, da so organi samouprave v lokalni skupnosti odgovorni za izvajanje javnega interesa v mladinskem sektorju na lokalni ravni. Poleg tega imajo mladinske organizacije in mladinski sveti na lokalni ravni pravno podlago za dialog z organi lokalnih skupnosti. Mladinski sveti lokalnih skupnosti so nosilci mladinskega dela in mladinskih politik, poleg tega pa so tudi subjekti javnega interesa v mladinskem sektorju na lokalni ravni.

[Inštitut za mladinsko politiko](#) je oblikoval potrebo po udeležbi mladinskih organizacij v enotni lokalni skupnosti. Lokalna skupnost mora mladim omogočati, da sodeluje v postopku odločanja. Da bi spodbudili udeležbo mladih v lokalni skupnosti, so organi razvili spletni portal [predlagam-obcini.si](#), ki omogoča višjo stopnjo udeležbe mladih v postopkih na lokalni ravni in predstavlja instrument neposrednega vključevanja mladih v postopke odločanja.

Da bi spodbudili delovanje Mladinskega sveta lokalnih skupnosti, sta Mladinski svet Slovenije in Inštitut za mladinsko politiko uvedla novo obliko usposabljanja – [spletno usposabljanje za MSLS](#). Ciljne skupine portala so mladinski sveti lokalnih skupnosti, ki so v začetni fazi delovanja, dobro delujoči mladinski sveti, ki potrebujejo nova znanja za izboljšanje svojih dejavnosti, in druge mladinske organizacije.

V Nacionalnem programu za mladino 2012–2021 so oblasti poudarile problem, da 11 slovenskih občin nima mladinske infrastrukture, zato so postavili prednostno podpodročje za izboljšanje infrastrukturnih dejavnosti v mladinskem sektorju. Nosilec tega ukrepa je Urad RS za mladino v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi in mladinskim sektorjem. Eno od glavnih področij za spodbujanje politične udeležbe mladih je njihovo obveščanje. Poleg tega Nacionalni program za mladino postavlja prednostno področje spodbujanja informiranja in svetovanja v mladinskem sektorju. Eden od kazalnikov tega ukrepa je število informacijskih dejavnosti na lokalni ravni.

Partnerstva med formalnimi ponudniki izobraževanja, mladinskimi organizacijami in ponudniki mladinskega dela

Med formalnimi ponudniki izobraževanja, mladinskimi organizacijami in ponudniki mladinskega dela ne obstajajo nobena partnerstva, vsaj ne dolgoročna. Sodelovanje poteka večinoma na tak način, da mladinska organizacija pride v osnovno ali srednjo šolo, kjer predstavi svoje delo, program ali možnosti.

Ni nobenih političnih pobud za spodbujanje takšnih partnerstev, v zadnjem času pa so bila predlagana na nekaterih medsektorskih konferencah (npr. [Ključ do vključenosti](#)).

Za podporo oblikovanja takšnih partnerstev ni nobenih razpoložljivih javnih sredstev.

Podpora pobud za neformalno učenje s poudarkom na socialnih in državljskih kompetencah

Na tej podlagi je Urad RS za mladino izvedel tri javne razpise. V tretjem javnem razpisu je izbiral dejavnosti na področju socialnih in državljskih kompetenc mladih. Razpis je bil objavljen leta 2013, njegov namen pa je bil sofinanciranje projektov nevladnih organizacij v mladinskem sektorju, ki so bile namenjene razvoju socialnih in državljskih kompetenc vsakega aktivnega udeleženca. Glavna področja so bila podpora in izvajanje neobičajne politične udeležbe mladih in spodbujanje ali krepitev stalnih mehanizmov posvetovanja z mladimi.

Trenutno ni nobenih nacionalnih programov za podporo učenja s poudarkom na socialnih in državljskih kompetencah.

[Zagotavljanje kakovosti/smernice kakovosti za neformalno učenje](#)

V Sloveniji se je med januarjem 2010 in avgustom 2011 izvajal obsežen raziskovalni projekt Državlјanska vzgoja za večkulturni in globalizirani svet (54). Interdisciplinarna projektna skupina je pregledala vsebino, koncepte, pristope, strategije in institucionalni okvir državljanske vzgoje z vidika sodobnih teorij državljanske vzgoje in pristopov, uporabljenih v drugih evropskih državah. Raziskava je pokazala, da slovenski pristop k državljanski vzgoji ni ustrezno obravnaval splošnega socialnega in političnega okolja ali težav, ki predstavljajo glavne izzive v 21. stoletju, in da učitelji niso imeli dovolj znanja in spretnosti. Ta raziskovalni projekt je privedel do predlogov, da bi sodobne globalne in večkulturne vsebine vključili v učne načrte državljanske vzgoje ter da bi zagotovili novo učno gradivo.

V [publikaciji Zagotavljanje kakovosti priznavanja neformalno in priložnostno pridobljenega znanja](#), ki jo je izdalo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport leta 2012, je ocenjevanje neformalno pridobljenega znanja razdeljeno v pet korakov. Prvi korak je prepoznavanje, drugi je dokumentiranje, tretji je validacija, četrti je preskušanje, zadnji pa priznanje.

V zagotavljanju kakovosti/smernicah za prepoznavanje neformalnega učenja se v Sloveniji uporabljata [dve zakonsko urejeni metodi](#). V Sloveniji sta vzpostavljena dva osnovna namena priznavanja neformalnega znanja:

1. za nadaljnje vključevanje v obstoječo formalno izobraževanje (nadaljevanje prekinjenega izobraževanja, spreminjanje smeri izobraževanja, nadaljevanje izobraževanja na višji ravni izobrazbe od dosežene),
2. za priznavanje poklicnih kvalifikacij (NPK) na trgu dela.

Postopek priznanja neformalnega učenja poteka v več fazah: prepoznavanje, dokumentiranje, ocenjevanje, priznanje.

Podpora učiteljem

Učiteljem, trenerjem in mladinskim delavcem je na voljo več možnosti za nadgradnjo strokovnega znanja in nadaljnji razvoj socialnih in državljanskih kompetenc. Pobuda CIVICT ([Pobuda za državljansko rabo informacijsko-komunikacijske tehnologije](#)) je organizirala nekaj dogodkov za učitelje in študente državljanske vzgoje v okviru projektov Aktivni evropski državljani skozi šolo ([ACES](#)) in Razvoj aktivnih državlјanov Evrope skozi šolo ([dACES](#)). Udeleženci so po dogodku prejeli potrdilo o udeležbi.

Pobuda za državljansko rabo informacijsko-komunikacijske tehnologije je tudi izdala [Izbrane teme iz državljanske vzgoje](#), celovit dokument, namenjen podpori učiteljem, ki poučujejo državljansko vzgojo.

Na spletni strani CIVICT je učiteljem, trenerjem in delavcem v neformalnem izobraževanju na voljo [e-učilnica](#) na prosto dostopni in odprti izobraževalni platformi (Moodle). E-učilnica ima več kot 55 tem, ki so prirejene posameznim skupinam: osnovnošolski učitelji, srednješolski učitelji in mladinske organizacije. Evropska komisija je projekt označila kot »zgodbo o uspehu«.

Mladinski center Dravinjske doline na svoji [spletni strani](#) tudi ponuja nekaj materialov.

Leta 2015 je Mladinska mreža MaMa sodelovala kot projektni partner v projektu [Youth creating solutions for meaningful participation](#). V okviru projekta so se v sodelujočih državah izvedla štiri usposabljanja za mladinske voditelje. Namen projekta je bil izboljšati kvalifikacije voditeljev na področju vključevanja mladih, demokracije in človekovih pravic. V Sloveniji so voditelji raziskovali metode neformalnega učenja in aktivne udeležbe pri mladih. Glavni rezultat projekta je bila [končna projektna publikacija](#).

[5.8 Povečevanje politične zavesti med mladimi](#)

Ponudniki informacij/svetovalne strukture

Različne mladinske organizacije v Sloveniji ponujajo informacije o pomenu politične udeležbe mladih z namenom njenega spodbujanja. [MOVIT](#) (Zavod za razvoj mobilnosti mladih) na primer izvaja različne projekte na temo politične udeležbe pri mladih, npr. [Volim za svojo EU](#) iz leta 2013. Poleg tega imajo tudi brezplačno storitev informiranja [Eurodesk](#), ki ponuja informacije o evropskih priložnostih na področju mobilnosti, aktivne udeležbe mladih v družbi in aktivnosti za spodbujanje inovativnosti mladih. Eurodesk ponuja tudi informacije prek različnih kanalov na različnih ravneh ter oblikuje osebno komunikacijo, spletna orodja in regionalne infotočke za publikacije in tiskane materiale.

Mladinski svet Slovenije je pripravil pobudo [Volilni program po meri mladih za obdobje 2011–2015](#). S tem programom želi biti Mladinski svet Slovenije vzor. Mladinski svet Slovenije prek svoje [spletne strani](#) tudi obvešča mlade o različnih projektih, novicah in konferencah, pomembnih za aktivno državljanstvo.

V obdobju 2009–2010 je Urad RS za mladino razvil in oblikoval osrednji informacijski center za komuniciranje z mladimi – [Mlad.si](#). Namen tega spletnega portala je uveljavljanje celovitega in trajnostnega sistema za obveščanje javnosti o mladinskem sektorju. Ciljne skupine tega portala so mladi, mladinske organizacije, državni in lokalni predstavniki skupnosti ter širša javnost.

Mladinska mreža MaMa tudi ponuja informacije o različnih mladinskih projektih, konferencah, priložnostih in novicah o mladih na svoji [spletni strani](#).

Kampanje informiranja, osredotočene na mlade, o demokratičnih pravicah in vrednotah

Leta 2014 so slovenski varuh človekovih pravic, Zveza prijateljev mladine Slovenije, ZIPOM (Center za obveščanje in informiranje o pravicah mladih) in Študentska organizacija Slovenije organizirali [Konferenco o participaciji otrok in mladostnikov](#) v sodelovanju z Državnim zborom. Namen konference je bil spodbujanje razprave o trenutnih razmerah in nadaljnji razvoj udeležbe mladih.

Projekt [EU SI TI](#) je bil izveden leta 2014. Urad Vlade RS za komuniciranje, informacijski urad Evropskega parlamenta v Sloveniji in predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji so poskusili približati institucije EU mladim in mlade spodbuditi, da sodelujejo v demokratičnih postopkih. Glavni namen projekta je bil izboljšanje znanja državljanov EU o državljskih pravicah, spodbujanje aktivnega državljanstva pri mladih in spodbujanje njihove udeležbe na volitvah. Glavni rezultat projekta je [Popotniški vodnik Odločanje v EU](#).

Mentorstvo usposobljenih mladinskih delavcev je mladim Romom pomagalo pridobiti potrebna znanja za aktivno udeležbo. V Sloveniji napetosti med Romskimi in neromskimi skupnostmi temeljijo večinoma na predsodkih. Dve nevladni organizaciji, Društvo zagovornikov mehkega pristanka iz Krškega (Slovenija) in Primi Piani iz Trsta (Italija), sta s podporo Urada za mladino in programa Mladi v akciji vključili šest romskih in šest neromskih mladostnikov pri oblikovanju in snemanju 15 kratkih dokumentarcev o življenju mladih iz romske manjšine. Prek aktivne udeležbe, učenja od vrstnikov in s pomočjo usposobljenih mentorjev so pridobili osnovne spretnosti video produkcije. Filmi so bili objavljeni na javnih televizijskih kanalih v Sloveniji in v drugih evropskih državah.

Spodbujanje medkulturnega dialoga med mladimi

Dejanske razmere v družbi in porast sovražnega govora sta dva glavna razloga za projekte, ki spodbujajo strpnost in medkulturni dialog med mladimi. Spodbujanje medkulturnega dialoga je na splošno v pristojnosti mladinskih organizacij.

Projekt [Mladi ambasadorji medkulturnega dialoga](#) se izvaja od leta 2009. Glavni cilj projekta je ustvarjanje konkretnih priložnosti za učenje in soobstoj med različnimi kulturami v večkulturnem svetu z namenom razvijanja občutka skupnosti in pripadnosti. Glavna dejavnost projekta temelji na neposredni udeležbi mladih. Dejavnosti vzpostavljajo okoliščine

za kakovostno neformalno učenje mladinskih delavcev na področju medkulturnega dialoga. Projekt ima štiri vsebinske stebre, pri čemer je treba izpostaviti tretji steber – promoviranje, informiranje in razširjanje rezultatov projekta. Poudarek je na zagotavljanju prepoznavnosti dejavnosti projekta in prepoznavnosti mladih in ustanov, vključenih v ta projekt na različnih ravneh. Znotraj projekta so bile izdane štiri publikacije, dve z naslovom Mladi ambasadorji medkulturnega dialoga, tretja naslovljena Ure medkulturnega dialoga, četrta pa Zgodbe iz barvastega lonca. [Trenutna spletna stran](#) in profil na Facebooku sta bila vzpostavljena med drugim projektom.

Leta 2015 je kampanja Brez sovražnega govora prerasla v gibanje [Ne sovraži](#). V Sloveniji je nacionalni odbor gibanja v pristojnosti Mladinskega sveta Slovenije.

Portal [Spletno oko](#) slovenskim uporabnikom spleta omogoča anonimno poročanje sovražnega govora in širjenja materialov, ki prikazujejo spolno zlorabo otrok. Spletna stran je bila postavljena leta 2006 s finančno podporo programa Varnejši internet in je vzpostavila sodelovanje s policijo. Spletno oko deluje v okviru Centra za varnejši internet in ga koordinira Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani v sodelovanju z naslednjimi partnerji: ARNES, Zveza prijateljev mladine Slovenije in Zavod MISSS mladinsko informativno svetovalno središče Slovenije. Spletna stran se financira prek Generalnega direktorata za komunikacijska omrežja, vsebino in tehnologijo (Evropska komisija) in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.

[Mirovni inštitut – Inštitut za sodobne družbene in politične študije](#), Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani, varuh človekovih pravic in multimedijški center RTV SLO so izpeljali projekt [Z \(od\)govorom na sovražni govor](#). Cilj projekta je bil zmanjšati razširjenost sovražnega govora v Sloveniji, opolnomočiti ranljive skupine in promovirati aktivno državljanstvo. V okviru projekta je bil vzpostavljen Svet za odziv na sovražni govor. V prvem letu delovanja je prejel okoli 50 pobud (večina povezanih s sovražnim govorom proti beguncem, migrantom, islamski religiji in skupnosti LGBT).

Ob 20. obletnici Evropske prostovoljske službe je Mladinska mreža MaMa širila informacije o vplivu mobilnosti na mlade. Ena od dejavnosti ([Say Hello to Tolerance](#)) je bila izvedena oktobra 2016, sodelovalo pa je šestnajst mladih iz osmih različnih evropskih držav. Glavni cilj projekta je bil, da prostovoljci pridobijo pravi vpogled v razmere v družbi prek dela na terenu, s čimer bi pustili svoj pečat na promocijski kampanji, s katero bi širili glas strpnosti.

Spodbujanje transparentne javne komunikacije, prilagojene mladim

Ni nobenih političnih okvirov ali smernic o transparentni javni komunikaciji, usmerjeni k mladim, vendar je bilo na to temo nekaj pobud.

Slovenske mladinske organizacije so vključene v javno odločanje prek [strukturiranega dialoga](#). To je instrument, prek katerega se mladi, mladinske organizacije, mladinski sveti in raziskovalci na področju mladih aktivno vključijo v politični dialog z organi, odgovornimi za mladinsko politiko. Dialog je mogoče izvajati na lokalni, regionalni, nacionalni ali evropski ravni.

Maja 2016 je Mladinska mreža MaMa organizirala usposabljanje [Odnosi in komuniciranje z javnostmi v mladinskih centrih](#). Z usposabljanjem se je 20 sodelujočih iz različnih mladinskih organizacij učilo o teoretični podlagi in praktičnih rešitvah na področju ciljev, orodij in kanalov komunikacije. Poleg tega je vsak od njih pripravil osnutek komunikacijskega načrta za celotno strukturo svojega projekta, ki ga bo izvedla njihova organizacija.

5.9 E-udeležba

Vrsta ukrepa

Ni političnih ukrepov, ki bi spodbujali e-udeležbo mladih. Na to temo tudi ni nobenega akta ali strategije, o tem pa tudi ni potekala nobena javna razprava. Ta tema v Sloveniji ni dobro preučena, obenem pa tudi ni nobenih smernic za to, kako predstaviti e-udeležbo mladim in kako jih izobraziti za pravilno uporabo informacijske tehnologije (npr. spletna družabna omrežja). Po drugi strani pa je nekonvencionalna politična udeležba (ki vključuje e-udeležbo, družabna omrežja itd.) del Nacionalnega programa za mladino – drugo prednostno podpodročje: Spodbujanje in podpiranje nekonvencionalne politične participacije mladih.

Nekaj projektov različnih organizacij je navedenih spodaj:

- V Sloveniji ima vodilno vlogo na področju e-udeležbe [InePA – Inštitut za elektronsko participacijo](#). Inštitut je strokovna, nevladna in neprofitna organizacija, aktivna na različnih področjih javne politike, kot so elektronska udeležba (udeležba, sodelovanje in vključevanje), digitalna demokracija (elektronska, spletna, virtualna in kibernetska demokracija), elektronska uprava, elektronska administracija in odprta vrata. Inštitut poleg tega dela na različnih projektih, ki posebej vključujejo mlade. Eden od teh projektov je [DEEP-linking Youth 2015–2017](#). Glavni cilj tega projekta je raziskati, kako lahko e-udeležba spodbuja aktivno udeležbo mladih v demokratičnem življenju, vključno s pregledom obstoječih kanalov za mobilnost mladih, razvijanjem spletne vsebine in ustvarjanjem različnih analitskih orodij za spremljanje. Kot je omenjeno na spletni strani projekta, bo eden od glavnih rezultatov »digitalna nadzorna plošča«, ki jo bodo lahko uporabili oblikovalci politik za razumevanje skrbi mladih in upoštevanje njihovih stališč v postopku oblikovanja politik.
- Zaradi nizke stopnje politične udeležbe mladih je Mladinski svet Slovenije pripravil projekt [Pobuda.si: Mladi za boljšo družbo](#). Glavni rezultat projekta je bil po eni strani interaktivni spletni portal, ki spodbuja udeležbo mladih, na drugi strani pa portal, ki mladim omogoča podajanje svojih pobud za izboljšanje njihovega okolja in razmer.

Novo razpoložljivo orodje je [Parlameter](#), ki ga je razvil [Inštitut Danes je nov dan](#), ki se osredotoča na digitalno politično udeležbo, transparentnost in nadzor. Z analizo glasovanj in transkripcij nastopov lajša spremljanje dela v Državnem zboru. Uporabniku prijazno vizualno oblikovanje in tehnološko napredna modularna zasnova povečujeta transparentnost delovanja najpomembnejših demokratičnih ustanov in spodbujajo učinkovit dostop do postopka odločanja. Ker strojno berljivi parlamentarni podatki niso na voljo, Parlameter uporablja dokumente s spletnih strani [dz-rs.si](#) in [dvk-rs.si](#).

Uporabljena orodja IKT

Mladi lahko sodelujejo prek spodaj navedenih orodij:

- spletni portal [Pobuda.si](#) – mladi lahko napišejo svoja priporočila občini, državi ali EU,
- spletni portal [Predlagam-občini.si](#),
- Študentska organizacija Univerze v Ljubljani je pripravila projekt [Študent, kje pa tebe čevelj žuli?](#) – namen kampanje je bil opredelitev težav, s katerimi se študenti soočajo med študijem.

Podatki ali študije

Po podatkih raziskave Mladina 2010 so bili mladi leta 2009 bolj vključeni v IT-dejavnosti (spletni forumi, članki na medijskih straneh, internetni politični forumi ali diskusijske skupine) od odraslih. Raziskava Slovenska mladina 2013 je pokazala, da 81 % slovenske mladine (starih od 16 do 25 let) informacije o politike pridobijo z interneta.

Po podatkih [ankete Eurostata](#) je v obdobju 2010–2013 15 % slovenske mladine internet uporabilo za objavo mnenj (dostop ali objava mnenj na spletnih straneh, ki razpravljajo o državljskih in političnih vprašanjih). Leta 2014 je 73 % mladih v Sloveniji uporabljalo

internet za interakcijo z javnimi organi v primerjavi s 77 % leta 2013, 69 % leta 2012 in 64 % leta 2011 (glej [anketo Eurostata](#)).

5.10 Trenutne razprave in reforme

Urad RS za mladino je objavil [Javni poziv za sofinanciranje programov mladinskega dela v letih 2016 in 2017](#). Pogoji in merila razpisa so bili med drugim spodbujanje in podpora konvencionalne politične udeležbe mladih, spodbujanje in podpora nekonvencionalne politične udeležbe mladih, spodbujanje in krepitev trajnih mehanizmov posvetovanja z mladimi in promoviranje pomena udeležbe mladih. Sofinancirani so bili tudi programi, ki so bili vključeni v udeležbo mladinskega sektorja pri upravljanju javnih zadev. Programi se trenutno izvajajo.

Druga prednostna naloga je vzpostavitev portala VEM-mladi. Portal [e-VEM](#) že deluje in ponuja informacije o poslovnih pobojih v Sloveniji in elektronsko podprte postopke, ki se nanašajo na ustanavljanje podjetij in začetek poslovanja v Sloveniji. Cilj portala VEM-mladi je, da se vzpostavi enotna e-točka za mlade, kjer lahko ti najdejo vse informacije, ki jih potrebujejo in omogočajo njihovo delovanje v različnih življenjskih situacijah.

Druga prednostna naloga je krepitev segmenta raziskav in analiz področja mladih, še posebej vzpostavitev nacionalne organizacije za raziskavo mladih (prek mladinskega observatorija na Pedagoškem inštitutu).

Nerešena težava je večkrat izražen predlog/zahteva, da se predstavnike mladih vključi v socialni dialog in se jim zagotovi »stol pri mizi«. Soglasja na to temo še ni bilo.

Delovna skupina Sveta Vlade RS za mladino za spremljanje izvajanja Nacionalnega programa za mladino se redno sestaja. Trenutno svet razpravlja poročila o načrtu izvajanja Nacionalnega programa za mladino. Urad RS za mladino sprejema opombe, predloge in komentarje o mladinskih organizacijah in ministrstvih. Ministrstva tudi predstavljajo svoje prihodnje načrte (npr. priprava spletnega priročnika za udeležbo – ukrep Ministrstva za javno upravo).

Ustanovljena je bila tudi delovna skupina za pripravo novega predloga za Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju. Predlogi za spremembe Zakona o javnem interesu v mladinskem sektorju se lotevajo spodaj navedenih vprašanj:

- natančnejša opredelitev kategorije mladih,
- natančnejša določitev pogojev, ki jih morajo izpolnjevati organizacije v mladinskem sektorju, da pridobijo status delovanja v javnem interesu v mladinskem sektorju,
- zagotovitev pravne podlage za prenos osebnih podatkov Uradu RS za mladino, ki so potrebni za preverjanje izpolnjevanja pogojev za pridobitev statusa delovanja v javnem interesu,
- določitev in opredelitev vloge sveta za raziskave na področju mladine, odgovornega za vodenje raziskav in razvoj kazalnikov,
- ureditev postopka podelitve javnega pooblastila za izvajanje nalog nacionalnih agencij in kontaktnih točk s povezanimi dejavnostmi.

V četrtek, 25. 2. 2016, je bila organizirana okrogla miza [Participacija mladih: Razmerje med sistemom in posameznikom](#) na študentskem kampusu v Ljubljani. Dogodek je organiziral Mladinski svet Slovenije v sodelovanju s projektom [dACES](#) in podporo študentskega kampusa. Udeleženci so opredelili izzive in težave udeležbe mladih na dveh ravneh: raven sistema/strukture in raven posameznika. Udeleženci so tudi poskusili natančno opredeliti

vprašanje udeležbe mladih, še posebej z vidika spreminjajočih se načinov, ciljev in sredstev politične aktivnosti.

V sredo, 1. 6. 2016, se je v veliki dvorani Fakultete za družbene vede odvijala zaključna konferenca [Participacija mladih: Izzivi in rešitve](#). Dogodek je organiziral Mladinski svet Slovenije v sodelovanju s projektom [dACES](#). Konferenca je bila organizirana z namenom iskanja rešitev za težave (ali pomanjkanja) udeležbe mladih. Skupine udeležencev so poskušale razviti rešitve in priporočila za izzive na področju udeležbe mladih z vidika sistema in posameznika.

Zadnji sveženj pobud na nacionalni ravni so mladi podali leta 2015. Prva je bila poziv oblastem, naj znižajo starostno mejo za pridobitev volilne pravice s 16 na 18 let. V Sloveniji je predlog za znižanje starostne meje za pridobitev volilne pravice prvič podala [Stranka Mladih Slovenije](#) z vodjem Petrom Levičem leta 2001, vendar predlog ni imel podpore v Državnem zboru. Znižanje starostne meje za pridobitev volilne pravice je bila tudi ena od volilnih obljub stranke [Pozitivna Slovenija](#), ki je zmagala na volitvah leta 2011. Leta 2013 je Mladinski svet Slovenije vodil kampanjo na to temo in izvedel [anketo](#) med mladimi. Polovica mladoletnih sodelujočih bi sodelovala v volitvah, če bi imeli volilno pravico. Leto pozneje je slovenski predsednik Borut Pahor, ko je vodil konferenco za 25. obletnico Konvencije o otrokovih pravicah, izrazil podporo za znižanju starostne meje za pridobitev volilne pravice. Drugi poziv je bil uvedba elektronskih volitev. Leta 2016 mladi niso podali nobene pobude glede e-volitev, vendar se o e-volitvah še vedno razpravlja.